

posebno v jezikovno mešanih deželah. Najmanj smo zadovoljni Jugoslovani z ljudskimi šolami v narodnem oziru. V Trstu, v Gorici, na Koroskem in Štajarskem ljudska šola zelo deluje na to, da bi mladino odtujila našemu narodu, v Istri in Dalmaciji pa še je na vsak način premalo ljudskih šol. To dokazuje zelo veliko število takih, ki ne znajo brati.

Avstrija ima povprečno še vedno 30 odstotkov takih, ki ne znajo brati, zaostaja torej daleč za drugimi državami, daleč za Nemčijo, za Švico, za Francosko, Anglijo, Severno Ameriko, celo za Danskim, Švedskim in Norveškim. Manjše je to povprečno število 30 odstotkov le v nemških in čeških deželah. Popolnoma drugače pa je v drugih slovanskih deželah. Koroško ima n. pr. takih, ki ne znajo brati, 29 odstotkov, Trst 22, Štajarsko 19, Šlezija in Solnograško 8, Tirolsko 7, Gornje in Nižje Avstrijsko z Moravskim 6, Češko 5 in le Predarelsko 3 odstotke; nasprotno pa je takih na Kranjskem 33 odstotkov, na Goriškem 39, v Istri 65, v Galiciji 68, v Bukovini 78 in v Dalmaciji 82 odstotkov. S tem sem dokazal da je število ljudskih šol posebno v Istriji in v Dalmaciji dosti premajhno. Tukaj treba mnogo popraviti, in čim prej se zgodi, tem boljše.

Vseh ljudskih šol je 17.735. Od teh jih je 8.000 nemških. Ako še priznamo mnogoštevilne šole drugih vrst, n. pr. obrtne šole, rudarske in poljedelske šole, ki so tudi večinoma nemške in ako se k tem prištejemo 175 srednjih in 10 visokih šol, tedaj lahko rečemo, da pripadata 2 tretjini vseh učilišč nemškemu narodu v Avstriji in sta večinoma njemu v korist. Nikakor ne mislite gospoda, da sem to povedal iz zavisti, zato sem vse preveč katoliški duhovnik in avstrijski domoljub. Jaz častitam nemškemu narodu k temu napredku in k tej dobroti, toda zajedno izražam željo, da bi tudi avstrijski Slovani radi postali deležni take dobrote in toliko šol. Ako se to zgodi, tedaj bo Avstrija dva-trikrat močnejša in mogočnejša nego sedaj; kajti znanost je moč. Hotel sem s tem ovreči le one trditve, s katerimi se v novejšem času posebno nemško ljudstvo pri nas vznemirja in hujska proti nam Slovanom, posebno proti nam Slovenem, ker mu vedno pravijo, da je nemštvo proti nam v nevarnosti, da je stiskano posebno v šoli. Statistika kaže, da to ni res. Kjer se taka sredstva rabijo, tam se v resnici ne more več govoriti o poštenem političnem boju, temveč pred seboj imamo zlobno in državi nevarno zapeljevanje ljudij, katero v svoji zaslepenosti pozablja celo na čast, ugled, korist in samostalnost lastne domovine. To se je tudi v resnici zgodilo. Radi male, k temu še dvojezične slov.-nemške gimnazije poleg popolne, nedotaknjene nemške višje gimnazije trdijo, da je nemštvo v nevarnosti in celo v Nemčijo gredo in skušajo Nemce v »rajhu« nahujskati proti nam. Bili so celo tako smeli, da so se obrnili na nemškega cesarja, naj bi tu posredoval. Tega ne bi mogel verjeti, pa bere se to v »Deutsche Wacht«, št. 5. od 16. jan.: »Celjsko vprašanje je postalo pereče. Nemštvo je v nevarnosti.« O zborovanju v Monakovem piše ta list: »Prvikrat je politično društvo v »rajhu« poznalo potrebo, da se v večji meri potegne za avstrijsko nemštvo, kakor so to mogle storiti denarne zbirke za nemške Avstrijce. — Morda bo vendar enkrat podobna brzobjavka, kakor je bila ona, katero je poslal nemški cesar predsedniku stiskane nizozemske Transvaal-republike, vsemu svetu oznanila, kako se je Nemčija naučila misliti in soditi o očitnem in vednem zmanjševanju nemške posesti in nemškega upliva v Avstriji.«

O tej skoraj veleizdajski izjavi ne bom več izgubljal besed. Le to še bi rad povedal: vendarle je dobro, da se take stvari ne zaplenijo, kajti na eni strani spoznamo protiavstrijsko delovanje nekaterih krogov,

na drugi pa popolnoma nerazumljivo strahopetnost in nezanesljivost avstrijskih oblastij. (Dalje prih.)

Cerkvene zadeve.

Pridiga

premilostljivega gospoda knezoškofa Mihaela o priložnosti blagoslovitve vogelnega kamena za novo farno cerkev v Čadramu na praznik obletnice cerkvenega posvečevanja dne 20. oktobra 1895.

(Dalje.)

2. Pa hitimo dalje v premišljevanju svojega predmeta. Poleg obzidja je zvnaj cerkve najbolj znamenit stolp ali zvonik, ki se kvisko proti oblakom vzdiga in vpenja, kakor bi se hotel neba dotekniti in skozi obnebe prodreti v sama nebesa. Podoben stolp se mora zgraditi tudi v duhovnem tempelju. In kaj je to? To je krščansko upanje. Ta božja čednost povzdigne človeka nad zemljo in ga zanese v višine, da govori s svetim Pavlom: Naše življenje je v nebesih. (Filipj. 3, 20). Upanje tolaži kristijana v vseh nadlogah in težavah, ker mu kaže plačilo v raj. Upanje tolaži tudi pri grobu in še daleč tje črez grob, ker nam kaže zoro, označujočo večno veseli dan.

Čim višji in vzornejši ko je zvonik, tem lepša je cerkev. Čim večje je upanje, tem svetejše in popolnejše je tudi naše življenje. Zakaj čimbolj mislimo na nebesa, tembolj hrepenimo po njih, tem zvesteje služimo Bogu, tem mirneje prenašamo stiske in težkoče, vedoč, da posvetne težave niso v nobeni primeri s sladkostmi, ki nas čakajo v nebesih. Bodite torej, predragi v Gospodu, stanoviti v upanju, bodite neomahljivi in nepremični v tej božji čednosti. Neomejene zaupnosti bode treba pri stavljenu nove cerkve. Vaš preblagi dušni pastir so doslej že pokazali, da imajo toli krepko zaupanje v Boga in v njegovo pomoč, da jih prav nič ne straši pri velevažnem delu, katero so v svojem duhu že zdavna izvršili. Doslej jim to trdno upanje ni bilo v nečast, pač pa v čast, ker pravo upanje nikoline osramoti (Rimlj. 5, 5), in ko bi bilo tudi proti upanju. (Rimlj. 4, 18). Gospod župnik se niso vstrašili nobenih ugovorov, nobenih nasprotovanj, nobenih sitnob in ovir pri nabiranju denarnih pripomočkov za novo cerkev. In nabrali so jih nepričakovano mnogo. Gotovo so se večkrat spominjali evangeljskih besed: »Kdo, ki hoče zidati stolp, ne sede poprej in ne preračuni stroškov, ali ima dosti, da ga dovrši. To pa zato, da bi se mu, kader postavi dno in ne more dokončati, ne jeli vsi, kateri vidijo, posmehovati, govoreč: Ta človek je začel zidati, pa ni mogel dozidati.« (Luk. 14, 28—30). Pač ne dvomim, da bodo čez leta dni tisti, ki bodo zagledali novo stavbo, se jeli čuditi in hvaliti stavitelja, rekoč: Ta mož je začel zidati in je mogel dozidati. Da, kdor zaupa in zida na Boga, zida na skalo. Bodi zatorej tudi Vaše upanje neomajeno, in Bog sam bode zidal cerkev.

O koliko premore stanovitno zanašanje na pomoč božjo! Morebiti Vam, preljubi, ni neznan, da zidamo v Mariboru veličastno cerkev na čast Mariji, materi milosti. Pravzaprav je že dozidana. Toda odkod se je jemal potrební denar? Mislite, da je bil v kaki zakladnici nakopičen. Ne. Zakladnica, iz katere so zajemali župnik in župljani, to je bilo trdno zaupanje v božjo pomoč, v Marijino podporo, v darežljivost milosrčnih kristijanov, je bilo skrbno zajemanje iz bogatega vira božje previdnosti z molitvami, z daritvami sv. meš

in z različnimi pobožnostmi, kakor je bila zakladnica tudi blažena edinost in složnost ter marljivost in trud pobožnih vernikov. Glejte, to je bil ves bogati zaklad. In kaj se je doseglo v kratkem času? Danes teden sem blagoslovil za oba krasna zvonika pet zvonov, kateri veljajo nad osemnajst tisoč goldinarjev, ki so povečem že plačani. Bog je obudil dobrotnike in jim je ganil srca, da so darovali obilo. Neka blaga udova je podarila šest tisoč goldinarjev za veliki zvon, ki pa stane devet tisočakov. Ostalo so vložili drugi blagodušni dobrotniki. Tretji zvon so kupile device, pa je še preostalo tisoč goldinarjev. Peti zvon je pripravila neka pobožna devica, katere darežljivost za cerkvene potrebe je nepotekljiva. — Blaženega dela se je vse vdeleževalo: gospoda in negospoda. Pomagali so možje in žene, dekleta in mladeniči, mladi in stari, bogati in revni. Podpirali so podjetje meščani in okoličani, duhovniki in neduhovniki, redovniki in redovnice. Semtertje so nosili gospodje in so nosile gospe in gospodične kamenje, opeko, vodo in druge za stavbo potrebne reči. Kdo pač dopove, kaj premore dobra volja, kaj doseže navdušenost za sveto stvar!

Prebivalci Videmske fare pri Brežicah so imeli prav ozko in nizko cerkev, da še skoro polovica vernikov ni našla ob nedeljah in praznikih prostora v njej. Bila je tudi vlažna in mokrotna, da je cerkvena oprava kmalu splesnela. Ko sem prilično obiskal staroslavno duhovnijo, sem nagovarjal dobre farane, naj poderejo cerkvice in novo postavijo, Bog jim bo gotovo pomagal pri neizogibno potrebnem delu. Pa reklo se mi je in sicer po vsej pravici, da so duhovljani prerrevni, ker jim ne rodijo vinske gorice, in tudi živina nima kupčije, poljski pridelki so pa tako pičli. Toda Bog je še vedno vse-mogočen in vsedober, in lahko pomaga na raznotere načine. Vrli-gospod župnik Jan. Novak, Bog jim daj dobro, so se neki dan pri meni v Mariboru močno solzili, videč ogromne težave, katere bi si naložili na rame z zidanjem nove farne cerkve. Jaz sem jih tolažil in spodbujal, naj le zaupno in pogumno začnejo toli potrebno stavitev, ki pač ne bo de pogrešala božje pomoči in božjega blagoslova, česar nobeno dobro podvzetje ne pogreša. Blagi mož so se vdali, pa so jeli zidati, in božja pomoč je bila z njimi. Plemenita in blagodušna gospa Jozefina Hočevar iz krškega mesta je vložila prvi temeljni kamen, ko je darovala deset tisoč goldinarjev za novo hišo božjo. Danes je že dovršena prekrasna farna cerkev, kateri ni primere ne blizu in ne daleč. Vse se je izredno dobro obneslo; in nesreča se ni pripetila nobena, ker je Bog svojo roko držal nad stavbo, ker je njegovo oko bedelo nad mestom tako, da niso zastonj stražili, ki so stražili. Pač, ena nesreča se je prigodila in žal nepopravljiva, ker so namreč sedemdesetletni gospod župnik umrli, ko so ravnokar bili dozidali cerkev, ki ostane njihov najlepši spominik. Ko sem jih v boleznih obiskal in vprašal, kako so zadovoljni z napredkom, odgovorili so mi med glasnim jokom, da ne smejo med delavce iti, ker bi se sicer morali vedno solziti, ko vidijo, kako radi pomagajo župljani pri delu. Saj so celo najpriljetnejše žene nosile kamenje na stavišče. Da, kdor v Boga stavlja upanje svoje, zida na skalo in ne na pesek.

Poznate, ljubi moji farani, prijazne Griže pri Žalcu? Tam so v malo letih postavili farno cerkev, ki je stala nad sedemnajst tisoč goldinarjev. To pa še podvzetnemu gospodu župniku in njihovim blagosrčnim farnikom ni zadoščevalo. Na prijetnem in prijaznem hribcu so postavili še drugo prelepo svetišče, prvo večjo cerkev v naši škofiji, posvečeno lurski Materi božji. Dne 3. julija 1894 sem slovesno blagoslovil in posvetil to hišo božjo na čast in v slavo Oni, ki se imenuje hiša zlata in vrata nebeška. Vem, da prebivalci griške fare ne

tožejuje o kaki zgubi pri teh podvzetjih, pač pa smejo govoriti o dobičku in blagoslovu, ki so si ga pridobili za se in za svoje potomce. Ni svetije in draže reči za katoliškega kristijana na svetu, kakor je čedna in lična cerkev, v kateri prebiva ljubljani Vzveličar in deli nebeške milosti in dobrote svojim častilem. Neizmerno več je v novi zavezi cerkev za kristijane, kakor je bil v starem zakonu sveti šotor ali tempelj jeruzalemski za Izraelce. Farna cerkev je očetovska hiša vseh faranov. V njej se rodijo v otroke božje. V njej spoznavajo, da imajo vsi enega Očeta nebeškega, enega brata in odrešenika Jezusa Kristusa, enega posvečevalca sv. Duha, eno duhovno mater Marijo prečisto devico. V njej se kot udje sprejmejo v veliko familio sveto Cerkev, v občestvo svetnikov. V njej postanejo brati in sestre med seboj. V njej dobivajo nauke in milosti za bogoljubno življenje, in s tem si pridobé pravico do dedščine v nebeskem kraljestvu. Da, nobena hiša na svetu ni tolike vrednosti, ni tolike važnosti za kristijana, kakor je hiša božja, sveta cerkev.

Pa bodi dovolj vzgledov za tolažilno resnico, da pravo zaupanje in zanašanje na božjo pomoč nikoli ne osramoti človeka, ki deluje po svojih močeh z božjo milostjo. Seveda, brez križev ne bode Vaše nameravano delo. Pa kje jih ni? Kakor ste zapazili, stoji danes velik križ na sredi stavišča, katero smo blagoslovili. Ta križ pomenja križe, katere bo prizadevala zidava nove cerkve mnogoterim ljudem. Toda ta križ bode kmalu povišan na vrh zvonika, in tam, kjer on danes stoji, bode v kratkem stal veliki altar, in takrat bodo tudi zidavcem vzeti z ram težki križi. Vdeležujte se torej težav, da bote svojedobno deležni tudi blagoslova in, plačila. »Ljubi moji bratje, bodite stanovitni neomahljivi, obilni vselej v delu Gospodovem, vedoč, da vaš trud ni prazen v Gospodu.« (I. Kor. 15, 58).

(Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Poročilo posojilnice v Slov. Bistrici.

Leta 1895. je pristopilo 282 novih zadružnikov, med temi eden z glavnim deležem po 50 gld., kateri so vplačali deležev skupaj 1133 gld. Koncem l. 1895. je tedaj »Posojilnica« štela 373 zadružnikov, kateri imajo 20 glavnih deležev v znesku po 1000 gld. in 353 opravnih deležev po 10 gld., 5 gld. in 1 gld. v znesku po 1299 gld., skupaj 2299 gld. Dolžnikov je med zadružniki: 354. Prošnjikov za posojila se je oglasilo v teku leta: 356, pa ugodilo se je le 322 prošnjam, od kojih so se realizirale: 302. — Izposodilo se je 1895. leta 55.755 gld., vrnilo pa se je na danih posojilih 1910 gld., tedaj se je stanje posojil povzdignilo 53.845 gld., in če se k temu prištejejo posojila od leta 1894. po 11640 gld., znaša isto koncem 1895. leta 65.485 gld. Hranilnih vlog se je leta 1895. vložilo 180krat v skupnej svoti po 69.240 gld. 24 kr., vzdignilo pa se je in sicer 39krat popolnoma, 51krat pa deloma, skupaj 18.720 gld. 36 kr., torej se je več vložilo za 50.519 gld. 88 kr. Če se k temu prištejejo hranilne vloge od leta 1894. po 21.222 gld. 59 kr. ter kapitalizovane obresti za leto 1895. po 2018 fl. 12 kr., tedaj je stanje vlog koncem 1895. leta 73.760 fl. 59 kr.

Naloženega denarja je imela »Posojilnica« koncem leta 1895. in sicer v okrajni hranilnici v Slovenski Bistrici 10.000 gld. in nevzdignjenih obrestij 148 gld. 75 kr. skupaj 10.148 gld. 75 kr. Denarnega prometa je bilo 1895. leta 185.161 gld. 48 kr., čistega dobička za to dobo pa 548 gld. 35 kr. K temu pa se mora tudi pri-